

На фото: інформаційна частина програми для дітей з інвалідністю і їхніх батьків. Ведучі майстер з ремесел М. Мурашов і психолог О. Бубновська. Територія Центру ремесел «ДУНСТАН».

Інноваційним для України є використання у культурно-розважальних програмах образів британського Середньовіччя - короля Артура, який уособлює шляхетність і хоробрість, та святого Дунстана, котрий вважається покровителем ювелірів, музикантів та незрячих людей в Англії у творчій колаборації до українських стародавніх традицій через призму навчання та знайомства з народними ремеслами шляхом проведення майстер-класів. Завдяки цій концепції в дітей з інвалідністю формується інтерес до ремесел, культури, історії, традицій, що позитивно впливає на розвиток їх особистості, розкриття їх творчого потенціалу, інтеграцію в суспільне життя та навчальні процеси.

У даному посібнику ми використовуємо узагальнене трактування терміна «технологія» як сукупність знань і практики застосування способів та засобів різних виробничих процесів. Метод (грец. *metodos*) у широкому розумінні слова – «шлях до чого-небудь», як спосіб соціальної діяльності в будь-якій її формі, а не лише в пізнавальній.

Методи використання народних промислів у навчально-виховній роботі з дітьми включають етапи:

- пізнавальний, надається інформація про народні ремесла;

- емоційно-смісловий, передбачає активацію здатності до етичного і емоційного співпереживання;

- художньо-діяльнісний, тобто, здійснюється практична реалізація отриманих навиків у ремеслі, виготовлення ремісничих предметів за зразком.

Фахівці Центру ремесел «Дунстан» для проєкту «Творчість лікує!» - циклу інклюзивних еко-арт-терапевтичних програм «Король Артур та рицарі Круглого столу», який був підтриманий Українським культурним фондом, розробили унікальні навчально-корекційні програми для дітей з інвалідністю. Авторами і виконавцями проєкту є команда психологів, арт-терапевтів, майстрів з ремесел та волонтерів Центру ремесел «Дунстан».

Підбір арт-терапевтичних вправ, їх адаптація до умов виконання програм «Творчість лікує!» та їх проведення в ролі королеви Гвіневери виконала Майя Рублевська – дитячий психолог, арт-терапевт з досвідом роботи із дітьми з інвалідністю понад 12 років, психолог-психотерапевт у системно-сімейному методі.

Ведучою арт-терапевтичних майстер-класів у програмах проєкту «Творчість лікує!» в ролі душевної королеви-матері виступила психолог і арт-терапевт Ольга Бубновська.

Реалізацію ідеї та адаптацію народних ремесел для арт-терапевтичних майстер-класів, а також їх проведення виконали:

майстер з ремесел Микола Мурашов,

майстер з ремесел Максим Магляк,

майстер з ремесел Петро Тесновський.

В основі інклюзивного проєкту «Творчість лікує!» - циклу інклюзивних еко-арт-терапевтичних програм «Король Артур та рицарі Круглого столу», який був підтриманий Українським культурним фондом, використано методи і методики еко-арт-терапії з опором на народні українські ремесла та історію європейського середньовіччя. Проєкт поєднує у собі творчість та багаторічні знання різних європейських культур на терені справжнього українського села. Саме екологічний простір Центру ремесел «Дунстан» та майстерність

виконавців проєкту створюють умови для успішного виконання заявленої роботи.

Програма соціально-психологічної підтримки була розроблена у відповідності до вимог методології роботи з дітьми з інвалідністю. Всі програми складено з урахуванням особливостей пізнавальної сфери, емоційно-вольової регуляції, можливих обмежень рухової та комунікативної спроможності дітей.

До участі в проєкті були запрошені вихованці реабілітаційного центру «Гармонія» (організаційна підтримка соціальної виховательки Тетяни Тетер).

Також прийняли участь в проєкті вихованці Відокремленого структурного підрозділу ГО «Справа Кольпінга в Україні» «Родина Кольпінга м. Вінниця» при сприянні та організаційній підтримці заступника голови Леоніда Зінківського.

Модератором для учасників проєкту виступила Ірина Саранча, експерт з інклюзивної освіти, доцент кафедри психології та соціальної роботи ВДПУ ім. М. Коцюбинського, Голова Вінницької міської організації соціального розвитку та становлення окремих малозахищених категорій молоді «Паросток».

Загалом послідовно в п'яти локальних програмах проєкту взяло участь 32 дитини віком від 8 до 14 років у супроводі своїх батьків або матерів. Учасники мають різні нозології опорно-рухового апарату, порушення ментального здоров'я або загальні захворювання, на основі чого в них була визначена необхідність в особливих освітніх потребах.

Програми проєкту структуровані за часом, місцем проведення, чітко визначені технології, інструментарій, матеріали для виконання роботи. Всі майстри, психологи і волонтери проєкту пройшли додаткове навчання по роботі з дітьми з інвалідністю в методиках арт-терапії. Психологи, які працюють в проєкті, мають багаторічний досвід роботи саме з такими дітьми та їхніми батьками.

Проєкт «Творчість лікує!» включає п'ять локальних програм інклюзивної еко-арт-терапевтичної роботи «Король Артур та лицарі Круглого столу», які мають методично вибудовану послідовність і технологічні особливості для виконання.

Тема першої зустрічі: «Зустріч у стані лицарів Круглого столу»

Тема другої зустрічі: «Будівництво замку Камелот»

Тема третьої зустрічі: «Човен святого Дунстана»

Тема четвертої зустрічі: «Підготовка до походу на Авалон»

Тема п'ятої зустрічі: «Підкорення Авалону та посвята у лицарі».

У той же час запропонований план роботи доволі гнучкий і враховує особливості нестійкої уваги та емоційно-вольової сфери дітей з інвалідністю. Тому робота розподілена на певні етапи з можливістю переключати увагу завдяки чергуванню видів діяльності, відпочинку та навантаження пізнавальних функцій дітей. Таке методологічне чергування видів навантаження використано в усіх локальних і виїзних програмах. У плануванні послідовності виконання майстер-класів за складністю завдань у програмах також враховувались особливості сприйняття та можливості пізнавальної сфери учасників проекту. Вся робота вибудовувалася по висхідній складності завдань, можливості відпочити і підкріпити ресурси, знову включення в активну роботу і послідовне зниження активності та можливість фізично відреагувати напруження в групових командних іграх на свіжому повітрі. Наводимо етапи побудови локальних програм:

I етап – налаштування, активізація інтересу;

II етап – актуалізація творчого процесу, арт-терапія;

III етап – активне засвоєння кулінарних навичок і відпочинок;

IV етап – колективна робота, опрацювання ремісничих або арт-терапевтичних завдань;

V етап – інтеграція і завершення.

2.1.1. I етап – налаштування, активізація інтересу. Завданням першого етапу роботи в локальних програмах було створення умов для подальшої ефективної роботи з дітьми. Для цього потрібно було ввести їх у простір Центру ремесел «Дунстан» та встановити певні правила, які діють на даній території. Використано було засоби ігрової терапії – драматерапевтичні техніки входження в казковий простір гри з використанням історії про короля Артура і його лицарів. На вході на територію Центру учасників зустрічає король Артур та королева Гвіневера, які запрошують дітей приєднатися до них.

На фото: Підняття прапора є обов'язковим для початку кожного робочого дня в програмах проекту. Ведучий програм майстер з ремесел М. Магляр в ролі короля Артура і учасники проекту.

Територія Центру ремесел «ДУНСТАН».

Символічним початком роботи стає підняття прапора Центру «Дунстан» разом з дітьми. Усі ведучі майстер-класів знаходяться у відповідних стилізованих костюмах, що створює неповторну атмосферу та сприяє зануренню дітей у робочий процес.

Далі дітям пропонується невелика пізнавальна інформація в форматі легенди або історії. В розкладі ця частина програми зазначається о 15.00 – 15.20, де після підняття прапора відбувається навчально-практичний процес. Під час кожної спланованої за проєктом зустрічі перший етап роботи включає знайомство відвідувачів з Центром ремесел «Дунстан» і тур музеєм під відкритим небом з демонстрацією ландшафтних інсталяцій музею, які відображають культуру старовинної Європи: «Гластонберійський терен», «Меч Ескалібур», «Колодязь Чаші», «Стан лицарів Круглого столу» та «Човен Святого Дунстана». Під час п'ятої зустрічі проводять знайомство відвідувачів музею просто неба з експозицією «Герби Поділля». Ведучі в довільній формі розповідають одну з легенд та дають можливість дітям відчути себе героями історії.

Музей Гластонбері (англ. Glastonbury - просто неба) у Центрі ремесел «Дунстан». Гластонбері – одне з найдавніших міст Англії, яке розташоване на території графства Сомерсетшир, біля підніжжя 159-метрового пагорба святого Михайла. Стародавньою англійською мовою це місце називалося «Ynys yr Afalon», що в перекладі означало «острів Авалон», яке відомо з легендарної історії про короля Артура.

Ескалібур – меч короля Артура

У 1191 році на території монастиря у Гластонбері, неподалік від пагорба святого Михайла, були знайдені поховання короля Артура і королеви Гвіневери. В околицях Гластобері знаходиться озеро Дозмарі-Пул. В ньому за легендами знаходиться Екскалібур – меч короля Артура. За легендами, Ескалібур – це меч, який прорізав залізо як дерево. Він був викуваний на острові Авалон. За переказами, Екскалібур випромінював сліпуче сяйво «яскравіше тридцяти смолоскипів».

Гластонберійський терен

Коли святий Іосиф Аримафейський проповідував в Гластонбері вчення Ісуса Христа, місцеві жителі протистояли йому: кричали та закидали камінням. Але він не лякався і продовжував проповідь.

Одного разу, коли на пагорбі Віаріал Хілл святий говорив про Різдво Христове, натовп почав вимагати знамення. Тоді він почув голос, який сказав

йому встромити свій посох в землю. Святий так зробив, і за кілька хвилин посох випустив гілки, бруньки і розцвів терен. Всі, хто бачив таке знамення, увірували. Гластонберійський терен, являючись християнською святинею, досі росте у Великобританії.

Човен Святого Дунстана

Святитель Дунстан (909 р.- 19 травня 988 р.) – виховувався при монастирі в Гластонбері, де пізніше був ченцем і настоятелем. Саме з Гластонбері почалося духовне відродження Англії і відновлення в ній чернецтва в X столітті. Спрямованість човна у небо символізує духовний шлях людини та нагадує про плинність часу.

Стан лицарів круглого столу

Лицарі Круглого столу, або лицарі короля Артура, — персонажі британського епосу про короля Артура та інших лицарських романів.

У Гластонбері знаходиться «Колодязь Чаші» (Chalice Well), що вважається таємним місцем, в яке святий Іосиф Аримафейський сховав потир, який використовував Ісус Христос під час Таємної Вечері. За народними легендами, Лицарі Круглого Столу зазнали поразки після того, як зникла Чаша Грааля.

Стан лицарів круглого столу має Помпейську піч, стародавня технологія будови якої забезпечує дуже швидке приготування їжі.

*На фото:
знайомство учасників
проєкту з ремісничим
приладдям для обробки
зерна. Ведучий майстер з
ремесел М. Магляк.*

*Територія Центру ремесел
«ДУНСТАН».*

Також на даному етапі проходить ознайомлення дітей з народним приладдям для ремісництва та побуту. Учасники мають нагоду побачити, як в Україні обробляли зерно на ручних і ножних молотилках і віялках, спробувати по черзі це зробити самим. Далі діти слідом за майстрами і ведучими переходять до музею української старожитності, де торкаються предметів народного вжитку – діжки різних розмірів і технік виготовлення, глечики, миски та інші. Ведучі, не зважаючи на свої королівські костюми, показують як вправлятися із цим начинням та підтримують дітей у їхніх спробах. Батьки за бажанням можуть бути присутніми, але діти, переважно, захоплюються дійством і не особливо намагаються триматися біля батьків. Лише при виникненні потреби фізичної підтримки в разі обмеження їхньої рухової спроможності.

На фото:

Вправа з встановлення середньовічного намету.

Ведучий програм майстер з ремесел М. Магляк в ролі короля Артура і учасники проєкту.

Територія Центру ремесел «ДУНСТАН».

Зважаючи на потребу встановлення налаштування на самостійну роботу і міцного контакту з дітьми, на першій зустрічі було сплановано перший етап продовжити вправою «Встановлення середньовічного намету». Для цього були закуплені спрощені моделі наметів, і діти під керівництвом ведучих та підтримці батьків змогли майже самотужки натягнути намети на території Центру ремесел «Дунстан». У цій вправі було важливо надати учасникам можливість розширити свої вміння і практично виконати нові для себе дії. Результат виконання вправи показує наскільки важливо надавати дітям з деяким функціональним обмеженням можливість самостійних дій. Виконання цієї вправи має символічну побудову власного дому. На вправу відведено близько однієї години і після неї дітей запрошують на майстер-клас з виготовлення піци, тобто, переходять до третього етапу роботи.

2.1.2. II етап – актуалізація творчого процесу, арт-терапія. На другому етапі роботи в програмах проекту «Творчість лікує!» відбувається *актуалізація творчого процесу* шляхом проведення майстер-класів з арт-терапії. Орієнтовний час на виконання: 15.20 – 16.20. Тут відбуваються арт-терапевтичний майстер-клас з гончарства «Міцна фортеця» (друга зустріч), майстер-клас з пісочної терапії (третя зустріч), майстер-клас з малювання вовною «Мій портрет у променях сонця» (четверта зустріч), арт-терапевтичний майстер-клас з виготовлення меча «Сила та доброта» (п'ята зустріч).

Для участі у *майстер-класі «Міцна фортеця»* дітей запрошують за великий стіл, де для кожного підготовлене робоче місце з глиною.

Завдання: допомогти зняти емоційне напруження, подолати страх чи негативні емоції, скорегувати наслідки неправильного сімейного виховання. Групова форма арт-терапевтичної роботи дає змогу задовольнити потребу дитини з особливими освітніми потребами у спілкуванні з однолітками, навчитись висловлювати та обстоювати власну позицію, поважати думку інших, спрямована на групову взаємодію між дітьми.

Мета: ознайомити дітей з інвалідністю із різноманітністю народних ремесел в Україні, зокрема, з гончарством; розвивати навички створення об'ємних зображень знайомих предметів із багатьма деталями, виділяти в них найбільш характерні ознаки; навчити примазувати деталі одну до одної,

узгоджувати натиск долонь на грудку глини, витягати або відтягувати частину форми для формування дрібних деталей; формувати зоровий контроль за рухами своїх рук, вміти синхронізувати роботу обох рук; розвивати самосвідомість та самоповагу, а також розуміння власних емоцій та фантазії; підвищення самооцінки, розвиток мовлення; ознайомлення з навколишнім світом; привчити дітей з інвалідністю бути охайними: зберігати в порядку робоче місце в порядку та власний одяг.

Матеріали та інструменти для занять: глина, стеки, паперові серветки, підставки на столи, мисочки з водою, дошка для ліплення, ілюстрації.

Хід заняття. Майстер розповідає учасникам про наступну роботу, проводить невеличку лекцію про історію застосування глини людством і по ходу починає показувати, як саме потрібно працювати з глиною. Присутні батьки дітей, які розташовуються за спинами своїх дітей і, при потребі, намагаються допомогти виконувати вправу. Важливо слідкувати, аби батьки не захопилися роботою більше, ніж самі діти.

На фото: Майстер-клас з глиноterapiї «Будівництво замку Камелот».

Ведуча психолог, арт-терапевт М. Рублевська і учасники проєкту.

Територія Центру ремесел «ДУНСТАН».

Інформація для проведення майстер-класу:

1. Гончарство — виготовлення керамічних виробів із гончарної глини: посуду, кахлів, іграшок, прикрас, сувенірів тощо. Давнє ремесло багатьох народів світу належить до традиційних українських ремесел, видів господарської діяльності та мистецької культури українців. Основні типи — глиняний посуд, порцеляна і кам'янка. Уже трипільські гончарі мали тонкий смак, знайдені під час розкопок відомого археолога Вікентія Хвойки вироби тієї пори свідчать про їхню високу майстерність у цій галузі.

Основним матеріалом для вироблення гончарних виробів слугує глина. Для гончарства обирають переважно чисту глину. Іноді для досягнення певних якостей у глину домішують різні речовини: пісок, золу, деревну тирсу. Іноді додають шамот — порошок від подрібнених гончарних виробів або заздалегідь слабо обпаленої глини. Після випалу глина з такими домішками залишається пористою і насилу приймає глазур. Гончарна глина дуже часто містить оксиди заліза, вапно, луг, гіпс тощо.

2. Розглянемо види архітектурних споруд, які здавна слугували захистом для міст. Фортéця (від італ. *fortezza*, від лат. *fortis* — «сильний») або твердіня, заст. кріпость — укріплена фортифікаційна споруда з міцними капітальними спорудами, постійним гарнізоном, великим запасом провіанту та озброєння; призначена для протидії довготривалій облозі та перебування в круговій обороні. З винаходом нових видів озброєння і застосуванням нової тактики ведення бою значимість фортець як основних оборонних пунктів ослабла.

Зазвичай це територія обнесена фортечним муром та/або куртиною з бійницями та зубцями. У комплекс споруд фортеці могли входити цитадель, муровані замки, з донжонами, фортечні вежі та бастіони. Також у фортецях будували церкви, а для гарнізону фортеці — казарми. Фортеці були добре захищені системою земляних укріплень, як-от рів з водою або без неї та вал.

Проведімо паралель між міцністю стін фортеці та міцністю характеру та волі людини. Саме від розвинутих умінь та знань, від достатньої самооцінки та самоповаги, від достойних цінностей залежить довголіття та опірність внутрішнього муру та стін особистості.

У ході виконання роботи всі мають змогу вільно спілкуватися та обмінюватися своїми досягненнями. Через деякий час частина дітей може відволікатися, тому майстру потрібно підтримувати увагу в групі. Можна

включити до майстер-класу виконання додаткових вправ, але всі вони мають відбуватися в контексті основного завдання.

1. Вправа: «Я люблю ... Я можу ... Я хочу ...».

Час: 5-7 хвилин.

Мета: позитивний настрій, розвиток почуття емпатії, підвищення самооцінки.

Інструкція: Передаючи по колу м'ячик, закінchte фразу «Я люблю ..», потім «Я хочу ...», і нарешті «Я можу ...».

Аналіз: «Чи важко було говорити про себе? Як ви себе почували, коли говорили про себе? ».

2. Вправа на ближче знайомство «Якби я був фортецею, то на я був би схожий / схожа сьогодні?». Час: 7 хв.

Хід вправи. Пропоную вам розглянути ілюстрації замків, фортець та будинків. А тепер пропоную вам заплющити очі, спокійно зробити декілька вільних вдихів та видихів. Запитайте себе: «Якби я був муром, то який би він (цей мур) мав вигляд: затишним будиночком, міцним історичним замком чи хатинкою, яка потребує реставрації? Чи подобається вам те, що ви відчули про себе?»

Пофантазуймо далі. Уявімо, час пролетів швидко і вам вже трішки більше років, скажімо, 15 або 20... На яку споруду ви б хотіли бути схожими? Що б допомогло вам стати такими?».

3. Читання притчі «Сам зліпи своє щастя»

Бог зліпив людину з глини, і залишився у нього невикористаний шматок.

Що ще зліпити тобі? - запитав Бог.

Зліпи мені щастя, - попросив чоловік.

Нічого не відповів Бог, і тільки поклав людині в долоню залишився шматочок глини, що залишився.

Обговорення: Чому вчить ця казка? (Висловлюються учасники за бажанням).

- Для того, щоб зліпити свою особистість як міцну фортецю кожному з нас потрібно мати міцний мур у вигляді віри у свої сили, розуму, сумлінності та усвідомлення своїх прагнень та бажань. Отож, ми з вами сьогодні долучилися до гончарної справи та зліпимо кожен свою «Міцну фортецю».

Під кінець роботи майстер пропонує об'єднати всі зліплені частини у велику фортецю. Саме цю спільну роботу і називають учасники згодом «Замком Камелот». Після виконання вправи відбувається обмін думками і враженнями. Потім всі йдуть мити руки і готуються до наступної вправи.

На фото: Майстер-клас з пісочної терапії. Ведучі – психолог, арт-терапевт М. Рублевська і психолог, арт-терапевт О. Бубновська та учасники проєкту.

Територія Центру ремесел «ДУНСТАН».

Майстер-клас з пісочної терапії як невербальної форми корекції психічної діяльності дітей з інвалідністю (третя зустріч).

Інвентар: іграшки для піску, спеціальні столи для піскової анімації, пісок, трафарети, совочок і віник.

Мета: розвиток пізнавального інтересу, допомога дітям, у яких є високий рівень емоційного та фізичного навантаження знизити напругу, розвиток

просторових відчуттів, розвиток швидкості рухів та дрібної моторики, покращує аналітичне мислення та стратегічність, розвиває творчість.

Хід роботи:

Діти розташовуються за спеціальними анімаційними столами з піском по 2-3 особи і виконують вказівки ведучого. Якщо дитина у візку, то партнером у роботі їй стає хтось із батьків. Але в кожному випадку потрібно враховувати можливості дитини. Арт-терапевт поступово дає завдання учасникам. Батьки розташовуються за спинами дітей, спостерігають, беруть участь лише за потреби чи на прохання дітей.

Мотиваційні вправи перед терапевтичною роботою з піском:

- З тієї купки піску, що є перед вами, зробіть максимально високу гірку.
- Зробити три пісочних дощі: низький, середній та високий – який саме дощ вам зараз найбільше подобається.
- А зараз ми робимо з піску тарілочку такої товщини як ваш мізинчик, покажіть всі свої мізинчики.
- Зараз ми будемо художниками петриківського розпису: потрібно розписати цю тарілку лише двома мізинчиками, щоб на ній з'явився дуже гарний візерунок. Ідея зрозуміла?
- Тепер із своєї тарілки зробіть квадратик. От скажіть, де ви в житті мали б можливість з круглої тарілки зробити квадрат – тільки на пісочній терапії, правда! Рівний, бажано теж товщиною з мізинчик і в ньому використовуйте лише відбитки пальців – створіть тварину, предмет. І коли ви запитаете у вашого сусіда - хто це то, щоб він зміг би його впізнати. Образ має бути красивим та зрозумілим. Запитайте у сусіда, що це? Підніміть руку ті дітки, в кого відгадали?
- Наступна техніка: працюємо в парах – кожен в парі має створити по 5 трафаретів. Передавайте один одному трафарети.
- Заховати під пісок три різних пальчики (зарити, засипати, підсунути).
- Вправа «Дія за зразком» перевірка на наочання: один ведучий, а інший – підлеглий. Ведучий щось робить з піском, а інший - чітко все повторює всі рухи, темп вправи. Повторюємо все чітко-чітко! Потім міняємось. А може хтось поділиться відчуттями, як вам було в ролі ведучого і підлеглого.
- А тепер виконуємо вправу «Протилежні дії» - вона направлена на висловлення свого заперечення. Якщо один прибиває пісок, то інший його розсипає. Якщо один робить рівні лінії – інший круглі. Це про здорову конкуренцію.
- Вправа для батьків «Пальчикові походи». Батьки закривають очі, а дітки, ховають декілька маленьких предметів, іграшки в пісочниці. Діти створюють

коло. І батьки починають пальцями за допомогою малесеньких кроків шукати цю іграшку. Граємо лише по-чесному! Запитання – чи довго ви шукаєте те, що вам потрібно? Що ви довго шукали і не могли знайти? Що ви відчуваєте? Міняємося з дітками.

Підведення підсумків, обмін думками та почуттями після арт-терапевтичної роботи з піском.

Арт-терапевтичний майстер-клас з малювання вовною «Я у променях сонця» (четверта зустріч)

Мета: актуалізація особистісного потенціалу дитини з інвалідністю шляхом допомоги у формуванні образу Я та адекватної самооцінки; сприяння встановленню позитивних міжособистісних стосунків між дітьми у групі; розуміння своєї унікальності, важливості, особливості; розпізнавання власних рис характеру, які негативно впливають на життя дитини.

Обладнання: вовна різного кольору, нитки, папір А4, пензлики, вода у стаканах, фарби гуаш, клей ПВА, папір А3, олівці заточити, гілка для мобіле (підвісна легка іграшка), вологі серветки.

Хід роботи. 1. Виготовлення повітряної іграшки мобіле. На початку ведуча пропонує дітям краще познайомитись із можливостями роботи з вовною, показує її пластичність. Після чого разом виготовляють легкі повітряні іграшки, які можуть слугувати інтер'єрними прикрасами. Діти за зразком клеять на гілку для мобіле шматочки вовни і формують їх у форми кольорових метеликів.

На фото: Повітряна прикраса мобіле, зроблена учасниками проєкту.

Територія Центру ремесел «ДУНСТАН».

Після виконання цієї вправи і знайомства з матеріалом виконують другу частину майстер-класу.

2. Вправа «Мій портрет у променях сонця»:

- В центрі потрібно намалювати коло олівцем.
- Змастити його клеєм ПВА та почати рваними маленькими шматочками вкладати вовну в коло.
- Олівцем намалювати стільки промінчиків, скільки дитина називає рис свого характеру, якими вона може пишатися – вміння, якості особистості.
- «Подумай, чим ти можеш пишатися та що ти хорошого про себе можеш розповісти, напиши це на промінчиках».

Бажано, щоб кожен промінчик був підписаний. Спочатку дитина аналізує себе, потім привласнює названі риси.

Також, можна зробити зверху хмарки, які інколи захмарюють сонечко та запитати у дитини, про ті риси та якості її особистості, які їй заважають у житті (наприклад, впертість, імпульсивність), чи хотіла б вона їх позбутися, або трансформувати.

серебряні інструменти майстра

Арт-терапевтичний майстер-клас із виготовлення меча

«Сила та доброта» (п'ята зустріч)

Діти разом з батьками розташовуються у майстерні за столами.

Інструменти і необхідні матеріали: Дерев'яні заготовки для меча, мотузка, кілька цвяшків, молоток, ковадло, кольорові фарби, пензлики.

Хід вправи: Майстер трішки розповідає про меч, як зброю, яка може використовуватися для захисту або нападу. Поступово мова переходить на те, що учасникам меч потрібен для захисту і звитяги.

Потім майстер показує як надягнути рукоятку меча на лезо, прикріпити мотузку до рукоятки при допомозі молотка, ковадла та цвяшка. По черзі всі учасники отримують допомогу майстра або волонтерів та прикріплюють мотузку. Потім майстер показує як мотузкою обмотати рукоятку меча і закріпити кінець теж цвяшком. Батьки можуть допомагати дітям, але, переважно, вони самі намагаються виконати це завдання. Після того, як меч зроблено, дітям пропонується розмалювати меч на власний розсуд. Це можуть бути назви, власне ім'я, різні символи тощо. Таким чином меч отримує щось особисте, що робить його персональною зброєю дитини. Саме тут важливо проговорити

відповідальність за агресивну поведінку, але і отримати дозвіл на можливість захищати себе.

2.1.3. III етап – активне засвоєння кулінарних навичок і відпочинок.

Серцевиною всіх п'яти робочих днів проєкту «Творчість лікує!» - циклу інклюзивних еко-арт-терапевтичних програм «Король Артур та рицарі Круглого столу», який був підтриманий Українським культурним фондом, є майстер-клас з власноручного виготовлення дітьми з інвалідністю піци та подальшої спільної трапези. Окрім практичних навиків приготування їжі, діти можуть не лише спостерігати як виріб виготовляється, а і покласти його в справжню дров'яну Помпейську піч та вийняти звідти вже готову піцу. Звичайно, під пильним наглядом і при допомозі підготовленого майстра.

скринька інструментів майстра

На початку майстер-класу всі учасники розташовуються за спільним столом, який підготовлено до роботи з продуктами харчування. Діти мають прослухати від майстра інструкцію та загальну інформацію про те, що вони мають робити. А також для зацікавлення учасників ведучий розповідає коротеньку історію блюда, яке виготовляють, та інформацію про традиційні продукти і способи їх приготування в різних країнах. Кожен із п'яти днів присвячений особливостям традиційного приготування піци в Італії, Україні, Австралії, Японії та Великобританії. До рецепту піци цього дня додається інгредієнт, який часто використовують у рецептах обраної країни.

На початку роботи учасники отримують порційний шмат заздалегідь вимішаного тіста, котрий потрібно ще трохи пром'яти та рівномірно викласти на форму для піци. Цю частину роботи діти можуть виконувати самостійно або при підтримці супроводжуючих дорослих. Важливо надати дітям максимальну можливість самостійного виконання роботи. Дорослим краще підтримувати руки дитини, ніж торкатися тіста власноруч. Але при різних нозологіях можуть бути особливості сенсорних можливостей дитини, тому є лише загальна інструкція для виконання.

Наступне завдання – змастити тісто в формі спеціальним кетчупом, про який майстер також розповідає традиції використання прянощів у стравах різних країн. У цій частині супроводжуючі дорослі також мають підтримувати діяльність дітей, а не брати її на себе. Далі потрібно викласти начинку піци на підготовлене тісто. Тут діти можуть проявити власну фантазію в розташуванні

інгредієнтів, але важливо запропонувати певну послідовність. Завершується процес підготовки піци до випікання викладанням сиру.

На фото: Майстер-клас з виготовлення піци. Ведучий майстер з ремесел Микола Мурашов і учасники проєкту. Територія Центру ремесел «ДУНСТАН».

Коли підготовчий процес завершено, майстер підходить з *хлібною лопатою* , на яку ставиться форма з підготовленою піцою, і кожна дитина при підтримці майстра несе її до печі та вставляє для випікання. Майстер пропонує запам'ятати номер «своєї загрузки» та після відведеного часу також при підтримці майстра дістати її із печі. Після чого піцу ставлять на припічок, охолоджують, а майстер робить порційну нарізку готової піци. Так кожен учасник отримує можливість поласувати власним виробом та пригостити друзів.

Спільна трапеза починається із задалегідь приготовленою майстром на відкритому вогнищі легкою першою стравою та продовжується частуванням піцою. Спільна справа та подальше споживання їжі сприяє укріпленню соціальних зв'язків у групі дітей з інвалідністю. В більшості культур світу саме спільне споживання їжі стає запорукою довірливих стосунків та підтвердженням готовності до подальшої соціальної взаємодії.

Таким чином, даний майстер-клас виконує кілька важливих завдань у формуванні не лише необхідних побутових навиків дітей з інвалідністю, а також сприяє розвитку навиків соціальної взаємодії. Під час роботи діти максимально включені в процес підготовки і випікання піци, отримують цікаву інформацію, можуть проявити власну фантазію та покращити сенсорні вміння.

2.1.4. IV етап – колективна робота, опрацювання ремісничих або арт-терапевтичних завдань.

Ця частина роботи у проєкті спланована таким чином, щоб діти могли отримати навички в ремісничій майстерності та покращили свої творчі здібності. Всі майстер-класи були різної тривалості через різну складність виконання, але відбувалися вони після смачного обіду, приготовленого власноруч і невеликого перепочинку. Тому загальний інтерес і якість виконання роботи залишалася високою. Виконання завдань етапу планувалось, орієнтовно, на 17.10-18.30. Час, який не збігався із зазначеним, діти займали малюванням або активними командними іграми, і таким чином переходили до п'ятого етапу нашої програми – інтеграції і завершення. В цій частині роботи ведучі уважно слідкували за психоемоційним станом дітей і могли гнучко коректувати роботу. Адже головним завданням було покращення самопочуття дітей, а не лише дидактичне виконання вправ.

До цієї частини ввійшли наступні вправи.

Казкотерапевтичне шоу з використанням лялькового театру «Чарівна країна всередині нас» (перша зустріч) Казка «Чарівна країна всередині нас»

Інструменти для роботи: пересувний ляльковий театр, засоби для малювання.

Мета: розвиток емоційного інтелекту та знайомство дітей з інвалідністю з різним спектром емоцій; презентація проблеми вічної боротьби добра зі злом; викликати у дітей почуття доброти, чуйності, співчуття; розвивати бажання у

дітей з інвалідністю робити гарні вчинки, і не тільки близьким людям, але й навіть зовсім незнайомим. Також метою арт-терапевтичного впливу казки є робота зі страхами: страхом самотності, нових знайомств, втрати друзів та близьких, страх перед невідомим.

Хід роботи:

Ведучий у ролі Принца: - Сьогодні ми з вами будемо малювати, гратися та слухати казки. Ви знаєте, що на світі є багато казок - сумних та веселих, жартівливих та фантастичних. Але головне у казки це те, що вона як забавляє нас, так і навчає. Отож, давайте з вами й сьогодні, почувши казку, пофантазуємо та відкриємо щось нове.

- Ви готові???

- Не чую вас!!

- Десь дуже далеко, а може – й зовсім поруч, є чарівна казкова країна, де відбуваються надзвичайні події та навідуються до нас різні почуття. І зараз ми з вами помандруємо туди, щоб ближче з ними познайомитися.

- Отож, жили-були дід та баба. Жили вони в достатку, мали свій затишний дім, але от радості та задоволення від того вони зовсім не мали. Дід дуже часто був злий та незадоволений, бабуся ж зазвичай ходила по хаті сумна та похнюплена. Дітей вони не мали.

- Ось якось за вечерею Дід й запитує Бабусю: - Чому ти така сумна більшість часу?

- А Бабуся відповідає: – Як же мені не сумувати, якщо я так багато працюю, стомлююсь, болять мене мої ніжки та ручки. Приходжу додому з подвір'я, те й бачу тебе такого злого та недоброго. Тому й сумую (еxxx, сумує). Це ти от скажи мені, будь-ласка, чому ти злишся?

Дід: - А я що? Я найрозумніший, найкраще від усіх знаю, що й до чого, всім поради даю, але от ніхто слухати не хоче. (Тупотить ногами). Та й не виходить у мене багато різних справ, це викликає у мене злість (rrrrrrr).

Бабуся: (Береться за голову). - Неправильно ми живемо, Діду. Ти ж сам знаєш, що сльозами та сварками життя не змінити. (Хммм). Нам потрібно справи добрі робити та настрої свій змінювати. А там, дивись, і радість у нашому будинку оселиться. Як тобі така ідея, діду?

Дід: - Слушна думка!! Як це я раніше сам не здогадався. Таки не все я знаю!!

А що ж ми можемо доброго робити, нічого не придумаю ...? (розводить руками).

Баба: - Ааааа, а давай ми з тобою разом зліпимо нове життя і назвемо його Колобок, гарного такого, рідного, та й будемо ним тішитися та й доглядати його. А він там потім вдячний буде. Нарешті радість оселиться у нашому домі. Адже, дітки – то таке щастя.

Дід: - Чудова ідея. Давай. (Дід з Бабою танцюють, радіють, місять тісто).

Тут на сцені з'являється Колобок. Баба з Дідом його пестять, пригортають та радіють. (показати «дівчинку – Радість»).

Дівчинка-Радість: - А я тепер завжди буду жити з вами. Радіти дуже легко, правда, коли навколо мир та злагода?

Говорять разом: - Ось тобі сорочечка, ось тобі ліжечко, ось тоді іграшки ... От як виростеш, поведемо тебе до школи ...

Бабуся: - Але ти ще дуже гарячий. Приляж на підвіконні та охолонь трішечки. Та й ми на цих radoщах потемілились, усім час відпочити.

Коли всі пішли, Колобок озирється навкруг, на дерева, на сонечко (все рухається).

Колобок: - Яке все яскраве!!! Це якась казкова країна. Я маю її пізнати, адже тут мені жити довго та щасливо. Маю багато знати та вміти. Нумо, вперед! (Починає рухатися вперед і під деревом наштовхується на Зайчика, який тремтить).

Зайчик: - Ой, не підходь, я буду тікати, не підходь до мене!!

Колобок: - ТИ тремтиш, чому?

Зайчик: - Бо я боюсь, так, я боягуз. Я боюсь усього - незнайомого та нового. Адже навколо одна небезпека (сильно тремтить).

Колобок: - Страх твій безпідставний, я не хочу тобі шкоди. Боятися варто лиш тоді, коли є безпосередня загроза. Але й цього замало, щоб ось так сидіти під деревом та тремтіти. Ходімо зі мною подорожувати та радіти, я переконаю тебе, що сміливим усюди відчинені двері!

Зайчик: - Нніііі, ніколи... Хоча, ти дуже впевнено говориш та віриш у свої сили. Може варто тебе послухати та нарешті перестати тремтіти? І я теж вірю тобі. Згода, я стану твоїм другом та докажу самому собі, що можу стати сміливим. Вирушаймо!

Лунає музика про дружбу, а Колобок та Зайчик вирушають у дорогу. Пройшли вони багато, а дізналися ще більше: які є пори року, як доглядати за бджолами та вуликом, як ростуть рослини та з'являються ягоди...

Присіли вони на пеньочку перепочити і побачили Вовка, який зривав яблука.

2 сценка.

На сцені з'являється Вовк, який стоїть біля дерева та зриває яблука.

Вовк: - Хоч який я й працьовитий, але мені потрібна чиясь допомога, бо врожай великий, самому всі яблука мені не обірвати. Покличу я Ведмедя (йде та кличе). - Ведмедику, друже, агов!!

Розпочинається дощ. Відкриває парасольку Ведмідь, а Вовчика не запрошує. Вовчик мерзне та мокне під дощем.

Вовк: - Як мені холодно, як дрижаки б'ють... Що ж ти за друг, якщо не пропонуєш своєї допомоги? Я на тебе ображений! Ось.

Ведмідь: - Ображений, хммм. За що? Ти що не міг попросити мене, не міг он під тим деревом сховатись? Я тебе не розумію.

Вовк: - Коли тебе минулого літа вкусила бджола, то я без твого прохання приніс тобі бинт та зробив пов'язку, пам'ятаєш? ... А ще приніс тобі меду для задоволення твого. А коли твою нору замело снігом взимку, я розкопав тобі стежину, аби знайшов вихід навесні. І ти теж мене про це не просив. Адже дружба – це коли робиш вчинок для друга від душі з найкращими намірами. Невже забув?

Ведмідь (похнюпив голову): - Ти правий. Пробач, більше так не буду. Я винен перед тобою . Ходи швидше під мою парасольку.

Дощ стихає і на небі з'являється Сонечко.

На сцені з'являється Колобок.

Колобок: (сам собі) - Ну ось, наші стежки з Зайчиком розійшлися. Він навчився бути сміливим. А я піду далі.

Лисичка йде повз, співаючи пісеньку.

Лисичка: - Ой, - дивиться на Колобка, - ти хто такий рум'яний, смачний та духмяний? Так би й з'їла тебе. Але ж скільки років минуло з того часу, як моя прабабуся з'їла Колобка. Часи змінилися, зараз мені хочеться про тебе дізнатися та про себе розповісти. Ось я люблю усе нове та цікаве. Я задаю багато запитань, постійно вчуся чомусь новому, тому здивуй мене чимось.

Колобок: - От тебе мені й не вистачало. Я хочу теж завжди бути допитливим, гарно навчатися та жити цікаво й весело. Давай дружити (хапається за голову). Я зовсім захопився цією казковою країною й забув про Дідуся та Бабусю, завдяки яким я з'явився. Нумо до них швидко. Я хочу вас усіх з ними познайомити.

Сценка в хаті. Баба, Дід та Колобок.

Дідусь: - Колобок, де ж ти був? Так сумно нам без тебе.

Бабуся: - Не сварися, а радій, що син повернувся живий та здоровий. Та ще й друзів знайшов.

Колобок: - Вибачте мені, будь ласка, що змусив вас сумувати. Але я дарма не блукав, Бабусю й Дідусю, я багато чого пізнав у казковій країні. Вона дуже різноманітна та різнобарвна. В ній є багато почуттів. Я познайомився зі страхом (показати Зайчика), із радістю (показати Дівчинку), з образою (показати Вовчика), із відчуттям провини (показати Ведмедик), із сумом (показати Бабусю) та зі злістю (показати Дідуся), а також з цікавістю (показати Лисичку). Але найголовніше, що нічого не варто з цієї країни виганяти, все є ознакою життя. Лише треба постаратися та перелаштувати настрій з важких емоцій на легкі,

зробивши добрі вчинки назустріч злагоді. В кожному з нас живе така казкова країна, де поруч сум і радість, образа та провина, інколи злість та велика радість.

Бабуся та Дідусь зраділи, що знову в їхній дім повернулася радість, от стали вони жити-поживати та добро наживати.

Лунає весела музика. Тваринки тікають і з'являється Принц.

Принц: - Ось і казочці кінець. А як ви вважаєте, чи всі емоції нам потрібні, чи варто забороняти собі щось відчувати? Який персонаж вам дітки сподобався найбільше?

- Давайте згадаємо, хто у нашій казочці був злим, а хто зляканим, хто був допитливим та зацікавленим? Чудово, ви такі уважні.

- Ну, а тепер давайте створимо власні казкові роботи та надамо кольорів нашим героям, які відповідають цим почуттям.

Діти малюють і діляться своїми враженнями.

Арт-терапевтичний майстер-клас з виготовлення виробу «Родинне дерево» (друга зустріч)

Мета: виховувати поважне ставлення та любов до членів родини, бажання допомагати рідним, приносити їм радість; розвивати увагу, пам'ять, діалогічне мовлення, вміння висловлювати думку повними реченнями та складати невеличкі розповіді; зосереджувати увагу дітей на ціннісному ставленні до сім'ї, усвідомленні ролі батьків у власному житті; виховати любов та повагу до рідних, ціннісні орієнтації та пріоритети, забезпечити дружну та казково-фантастичну атмосферу, що сприятиме розкутості та психотерапевтичному впливу; розвивати дрібну моторику рук.

Завдання: дізнатися про вплив кольору на настрій та власне здоров'я, досліджувати взаємодію кольорів під час правопівкульного малювання, розвивати мовлення, вміння говорити про свої переживання, зняття психо-емоційної напруги.

Інвентар: заготовка фанерної фігури, фарби, гуаш та акрил, пензлики, стакани-непроливайки, вологі серветки, папір А4, клей ПВА, шаблон дерева для кожної дитини, шаблон пелюсток, ручка для кожної дитини.

Хід проведення: Ведуча звертається до дітей, які сидять за столом разом із дорослими.

1. Хочу, дітки, загадати вам загадку, а коли ви її розгадаєте – зможете зрозуміти те, чим ми будемо займатися.

Без чого на білому світі

Дорослим погано та дітям?

Хто поруч в щасливу та важку годину?

Звичайно – це дружня... (родина)

Дітки, для кожного з Вас сім'я починається з мами, тата, а ще бабусь та дідусів, які вас дуже люблять. Давайте роздивимося картину (показує картину із зображенням сім'ї).

Ведуча розповідає про кольори та їх відображення у емоціях, використовує малюнки.

Розглядання сюжетної картини «Дружня родина».

– Що ви бачите на картині? (Родина).

– З яких членів складається родина? (Мама, тато...).

– Що робить матуся, бабуся, донечка...?

Мовленнєва гра: «Родинне дерево» – діти за

раніше зробленими родинними деревами розповідають про свою родину (розвиток активного, діалогічного мовлення, вміння складати розповіді з простих речень). Для дитини з інвалідністю – розвивати вміння вимовляти чітко слова-назви членів родини та узгоджувати з зображенням.

Далі відбувається демонстрація ремесла тесляра.

- Зараз ми розглянемо процес випилювання заготовки фанерної фігури, яку ми в подальшому будемо перетворювати у власний виріб.

А тепер майстер роздасть кожному з вас ось таке дерево. Я попрошу кожного з вас прислухатися до себе та обрати ті кольори для розмальовування дерева, які, на вашу думку є у вашій сім'ї. Ми щойно з вами дізнавалися про символіку кожного кольору та його вплив на психіку людини, використайте ті кольори, яким наповнена ваша сім'я.

Лунає спокійна музика, яка налаштовує дітей на творчість.

Після розмальовування діти по черзі презентують свої роботи та пояснюють власний вибір кольорів.

Звернення до батьків. Шановні батьки, ви наповнюєте ваше сімейне життя правилами, цінностями, мріями. Ви кожного дня приймаєте рішення задля кращого майбутнього та вашої родини. Багато вже реалізовано, але ще й багато чого попереду.

Зараз я хочу вас попросити створити аплікацію на тих деревах, які розмалювали ваші діти. Візьміть, будь ласка, ось ці зелені листочки як символ ваших бажань та планів, окресліть їх на кожному з листочків та приклейте на ваше родинне деревце. І нехай ваші бажання та мрії здійсняться.

Після завершення батьки і діти обговорюють свою роботу.

Рефлексія.

1. Що принесла вам ця робота?
2. Чи поставили ви для себе нові цілі, чи виникли нові бажання?
3. Що нового ви дізналися про свою дитину?
4. Про що окремо хотілося б сказати, чи що відзначити?

скринька інструментів майстра

Майстер-клас із розмальовування імбирного печива

(третя зустріч).

Інвентар: прищепки, ляльковий театр із печива, глазур для розмальовування.

позичка методик

Казка «Сміливий Дмитрик»

Казка використовується для налаштування дітей до подальшої роботи.

Мішені психологічного впливу казки: невпевненість в собі, тривожність, страх самостійних дій - ключова фраза дитини: «! У мене не вийде!!!».

Ведуча:

- В одному селищі у звичайній родині з мамою, татом та братиками й сестричками жив маленький хлопчик. Звали його Дмитрик. Як ви думаєте, скільки йому було років?...

Найбільше на світі йому хотілося бути сильним, сміливим і зробити щонебудь добре, корисне для оточуючих. Але насправді у нього ніколи нічого не

виходило. Він боявся і не вірив у себе. Тому всі в містечку прозвали його «Дмитрик-боягуз». Від цього йому ставало сумно, прикро, і він часто плакав, коли залишався один. Був у нього один-єдиний друг – сусідка Катя.

І ось одного разу вони удвох вирушили гратися до річки. Найбільше їм подобалося наздоганяти один одного, бігаючи через невеликий дерев'яний місток. Першим наздоганяв Дмитрик. Коли Катруся пробігала по мосту, одна дошка раптом зламалася і вона впала в річку. Катруся не вміла плавати і стала борсатися у воді, просячи про допомогу. А Дмитрик, хоча і вмів трохи плавати, дуже злякався. Він бігав по березі, кликав на допомогу, сподіваючись, що хтось почує і врятує Катрусю.

Як ви думаєте дітки, що слід було зробити Дмитрикові?...(обговорення).

Але нікого поблизу не було. І тоді Дмитрик зрозумів, що тільки він може врятувати свою подругу. Він сказав собі: «Хоч мені страшно, але я вмію плавати і врятую Катрусю!» Не думаючи про небезпеку, він кинувся в воду і поплив, а потім витягнув свого подругу на берег. Катруся була врятована!

Коли вони обсохли та повернулися додому, одразу розповіли про випадок на річці батьками обох сімей, ніхто спочатку не міг повірити, що Дмитрик врятував свою подругу. Коли ж батьки переконалися в цьому, то стали хвалити хлопчика, говорити, який він сміливий та добрий, а потім влаштували велике веселе свято на його честь. Цей день для Дмитрика став найщасливішим. Всі пишалися ним, і він сам пишався собою, тому що повірив у свої сили, в те, що здатний робити добре і корисне. Він на все життя запам'ятав одне дуже важливе і корисне правило: «Вір у себе і завжди і в усьому покладайся тільки на свої сили!» І з тих пір більше ніхто і ніколи не дражнив його боягузом!

1. Чи сподобалася вам казочка, дітки?
2. А чого б ви хотіли навчитися чи про що дізнатися, як Дмитрик?

Поговорімо про ваші мрії та бажання? *(Проводиться діалог з учасниками).*

Ведуча: - А зараз у нас буде можливість створити такого чоловічка, який вміє те, чого хочеться навчитися вам.

Уявляєте, а ще він може вас цьому навчити прямо сьогодні. Але для початку давайте його розмалюємо. Ось перед вами є печиво імбирне та кольорова глазур. Оберіть кольори та розмалуйте. Після цього створіть невеличку історію, про те, що вмів цей надзвичайний чоловічок і як він цього навчився.

Майстриня показує як користуватися глазуровими фарбами в кондитерських мішечках. Батьки допомагають дітям у цьому процесі.

Обговорення процесу роботи, а також мрій та бажань дитини.

На фото: Майстер-клас із розмальовування імбирного печива.

*Ведуча психолог, арт-терапевт М. Рублевська.
Територія Центру ремесел «ДУНСТАН».*

Інтерактивна гра-квест «Ремесла України»

(третя зустріч).

До циклу інклюзивних еко-арт-терапевтичних програм «Король Артур та лицарі Круглого столу» включено освітньо-розважальну гру «Ремесла України», особливість якої полягає в уявній захоплюючій мандрівці регіонами України та знайомстві з традиційними промислами, що були притаманні на різних територіях у різні історичні часи.

Гра «Ремесла України» є авторською розробкою Мельничук Т. А., кандидата історичних наук, доцента кафедри історії та культури факультету історії, права і публічного управління Вінницького державного університету імені Михайла Коцюбинського. Замовником і автором ідеї гри став Сергій Десяк - засновник центру ремесел «Дунстан».

Мета інтелектуальної, інноваційної, навчальної, розважальної гри «Ремесла України» полягає у тому, щоб через організовану ведучим взаємодію викликати інтерес підлітків до різних видів ремесел, що існують в Україні. Показати історію розвитку деяких видів ремесел, що здавна і до нинішнього часу існують в Україні та ознайомити гравців з цікавинками розвитку ремесел в історичних регіонах України.

Ігрове поле має розмір 3х4 м. Це стилізована карта України із позначеним маршрутом для руху гравців за певними правилами. Учасники кидають кубики, переміщують фішки, дають відповіді на поставлені ведучими запитання та отримують за це бали. Розміри ігрового поля дозволяють дітям переміщатись разом із своїми фішками по карті України. Таким чином відбувається подорож історичними регіонами нашої держави, де учасники захоплюючої гри дають відповіді на запитання, вирішують цікаві завдання, перевтілюючись у майстрів виконують практичні вправи. Отже, учасники гри і глядачі дізнаються багато цікавих фактів з історії виникнення ремесел України та знайомляться із їхніми атрибутами.

На фото: Гра-квест «Ремесла України». Ведучі психолог, арт-терапевт М. Рублевська та психолог, арт-терапевт О. Бубновська і учасники проєкту.

Територія Центру ремесел «ДУНСТАН».

Казкотерапевтичне шоу з елементами

вуличного лялькового театру «Як добре, що ми різні» (четверта зустріч).

На початку ведучі показують дітям виставу, під час якої відбувається спілкування з дітьми та підготовка до наступного малювання за темою.

Лялькова вистава-казка за допомогою вуличного театру.

«Як добре, що ми різні»

В сімействі вовків росло маленьке вовченя Лінго. В нього була єдина мрія..... – може хтось із вас, дітки, вгадає про що мріяло вовченя?

- Я хочу вирости і навчитися літати, як метелик. Але дорослі вовки не поважають мене за це, адже вовки – не комахи, й не якісь метелики, тому вони не літають!

Вовченя засмучувалося та навіть через це відмовлялося від своєї мрії, але коли воно бачило метелика, мрія знову вирувала в його голові. І воно підскакувало ось так!!

Вовченятко Лінго знало, що неподалік є магазин «Перетворення». Але придбати та випити чарівного зілля дозволено було лише дорослим звірам. А ось усі комахи, птахи, тварини, які вміють літати, від народження знають секрет того, як навчитися літати, але відповідно правил вони не повинні нікому про це розповідати. Бачите, дітки, як вони вміли зберігати таємниці та «тримати» слово...

Якось у вовченятка зародився план: - Я знайду та викраду Метелика. Потім випитаю секрет, а якщо Метелик не схоче розповідати – буду смикати його за крильця (яка жорстока думка прийшла до нього, правда, дітки?).

Лінго, дочекавшись ночі, викрав Метелика Капустянку, приніс у темну комірчину та почав розпитувати:

- Ну Метелику, друже, розкажи, що мені треба зробити, щоб я полетів: схуднути, високо стрибати чи ковтнути кульку?

- Я не можу тобі це повідати, бо обіцяв батькам, що буду тримати в таємниці.

- Он ти який принциповий та чесний, я тобі зараз покажу - вхопив він Метелика в лапи. Але Метелик зміг вирватись з вовчих лап та й полетів геть. Вовчик побіг за ним й кричав:

- Зупинись, ну давай домовлятися, я тебе цукерочкою пригощу.

Лінго біг так легко й швидко, широко викидав лапи вперед і відчував задоволення від того, як він вміє швидко бігати. І у той момент, коли Метелик уже майже був у вовчих лапах, Лінго подумав, що вовки нічим не гірші за

метеликів, вони навіть швидші, а ще сильніші та витриваліші. Тут він і зупинився. Знову задумався і зрозумів, що куди краще поважати те що він має: себе та свої уміння, свою сім'ю...

Наступного дня вовчик Лінго пішов шукати Капустянку, щоб вибачитися за вчорашнє, але виявилось, що Метелик поранив крило та знаходився у лікарні лікаря Айболита. Лінго, купивши цукерки та квіти, пішов вибачитися перед Метеликом у лікарню.

- Привіт, друже, – сказав він Метелику у лікарні, - ти пробач мені за грубість. Я зрозумів, що не можна стати іншим, якщо ти народився бути собою. Ось я народився бути вовком – маю міцні лапи та щелепи, щоб захищатися та оборонятись. А ти ніжний, яскравий та тендітний, щоб прикрашати цей світ.

- Я вибачаю тобі, давай дружити далі. Відкрию тобі таємницю, що у мене теж є мрія: я давно хочу навчитися літати настільки швидко, як вмієш ти. Допоможеш мені навчитись?

- Звісно, але все ж ми не зможемо робити того, що не в наших сила, адже кожен прийшов на цей світ зі своїми можливостями та обмеженнями!! Перевтілитись кардинально кожному з нас не вдасться, але от додати нових вмінь – це можливо.

З того часу вовчик й метелик подружилися. Їм подобалося вчитися один у одного, щось робити по-новому. Коли вовчик швидко бігав, то над ним завжди швидко летів Метелик.

«Як добре, що ми різні, так жити цікавіше», - думали друзі.

Ведуча: - Ця казочка про кожного з нас, правда? Адже хоч у кожного з нас у грудях б'ється сердечко, є очки та ручки, але кожен з нас робить щось по-своєму, дивиться на світ «своїми» очима та має свої риси характеру.

Майстер-клас з глинотерапії для батьків, що супроводжують дітей «Пошук мого ресурсу» (п'ята зустріч)

Під час п'ятої завершальної зустрічі у програмі «Творчість лікує!» робота була спланована так, щоб організувати окремо майстер-клас для батьків, переважно це були мами, кількість яких переважала у супроводі дітей. Цей майстер-клас з глинотерапії було спрямовано на покращення психоемоційного

стану учасників. Кожна з учасниць отримала шматок глини та завдання від ведучої.

У ході роботи обговорювалися питання:

1. Обмін відчуттями учасниць щодо відокремленості дітей від батьків під час проведення майстер-класу.

2. Розмова про відчуття наповненості та енергії в середині себе.

3. Прохання зліпити себе у вигляді посудини, ємності, яку можна наповнити.

4. Пошук ресурсних занять, місць чи людей, які допомагають відчути задоволення чи надати енергії.

5. Аналіз своєї роботи – чи міцна ємність, яку вони зліпили, чого їй не вистачає, з допомогою чого можна укріпити, чим варто наповнювати себе.

6. Подяка, прощання.

Загалом майстер-клас відбувся в приємній атмосфері довіри та підтримки.

2.1.5. V етап – інтеграція і завершення. Цей етап роботи організатори проводили у дворі, під відкритим небом. На території Центру Ремесел «Дунстан» облаштовано багато локальних місць для рухових командних ігор та змагань. Діти із особливим задоволенням проводять там час. Більша частина атракціонів використовуються також як відпочинок між основними майстер-класами програми. Всі майданчики відкриті, тому при бажанні учасники потрапляють туди, коли самі забажають. Але саме на завершення програми ведучі організують конкурси і командні змагання, тому діти не втрачають інтересу до завершення заходів.

Атракціон «Лицарський приціл». На спеціальних щитах прикріплені кілки, на які потрібно закинути кільця із різної відстані. Підходить як для особистого тренування, так і для командних змагань.

Атракціон «Середньовічний лабіринт». На спеціальній стійці прикріплено короб, у якому знаходиться поле з лабіринтом із отворів. Завдання полягає в тому, щоб рухаючи цей короб, перекотити з одного кінця в інший м'ячик і не провалитись у дірки лабіринту. Підходить як для особистого тренування, так і для командних змагань.

На фото: Атракціон «Середньовічний лабіринт». Ведучий майстер з ремесел М. Магляк і учасники проєкту.

Територія Центру ремесел «ДУНСТАН».

Середньовічна естафета. Залізні коні. За спеціальним замовленням майстрів Центру виготовлені надійні залізні конструкції на колесах, які може рухати один учасник, а інший в той час знаходиться на «коні». Підходить лише для командних ігор та змагань.

Балансири. Спеціально виготовлена конструкція з дерева, округла знизу, на неї потрібно ставати ногами і, утримуючи баланс, провести маленький м'ячик по лабіринту між ступнями. Підходить як для особистого тренування, так і для командних змагань.

На фото: Вправа з балансирами. Учасники проєкту.

Територія Центру ремесел «ДУНСТАН».

Середньовічна естафета. Командні лижви. До пари дерев'яних брусків приладнано кріплення для ніг, у які вступають члени команди і намагаються разом рухатися. Вправу вдається виконати лише при злагодженій командній роботі. Таких лижв є дві пари, тому проводяться командні змагання.

На фото: Вправа «Стрільба з луків». Ведучі майстер з ремесел М. Магляк і майстер з ремесел П. Тесновський, та учасники проєкту. Територія Центру ремесел «ДУНСТАН».

Стрільба з луків. Стрільба по спеціальних мішенях з луків під наглядом ведучих програм.

На фото: Вправа з ходулицями. Ведуча психолог, арт-терапевт О. Бубновська та учасники проєкту. Територія Центру ремесел «ДУНСТАН».

Ходулиці. Спеціально виготовлені засоби для тренування відчуття балансу і рівноваги. Підходить як для особистого тренування, так і для командних змагань.

Ведучі програм постійно оновлюють умови командних ігор на повітрі, урізноманітнюють та збільшують їх устаткування. Під кінець робочого дня програми діти можуть почуватися трохи втомленими, але із задоволенням повертаються наступного разу.

План роботи п'ятого дня дещо відрізнявся від попередніх, адже потрібно було по-особливому завершити програму для учасників. Саме тому під час проведення майстер-класу для батьків самі діти були зайняті підготовкою до гри «Штурм Авалону». На спеціально відведеній ділянці було встановлено «Замок Авалон» - палиці із паперовими прапорцями – який учасники із власноруч виготовленою зброєю брали штурмом. Всі діти отримали інструкції та спеціальні лицарські плащі двох кольорів (команд). Під егідою короля Артура і його помічників успішно було підкорено Авалон, перемогла дружба!

Ніхто з учасників при штурмі не постраждав.

На фото: Після взяття Замку Авалон посвята в рицарі та славна праця. Ведучий майстер з ремесел М. Магляк та учасники проєкту.

Територія Центру ремесел «ДУНСТАН».

Після славної перемоги всі діти – учасники проєкту, отримали від короля Артура посвяту в Лицарі і Леді лицар, а також Грамоту про успішне завершення проєкту.

Наступною частиною роботи став справжній Ярмарок, де діти продавали власноруч виготовлені ремісницькі вироби і смаколики. Долучитися до покупців могли всі охочі, але продавати можна було лише власні вироби дітей. Проєкт «Творчість лікує!» з циклу інклюзивних еко-арт-терапевтичних програм «Король Артур та рицарі Круглого столу», який був підтриманий Українським культурним фондом вдався цікавим і корисним для всіх його учасників.

2.2. Розклад проведення майстер-класів локальних програм

Програма першої зустрічі: «Зустріч у стані лицарів Круглого столу»

15.00 – 15.20 Підняття прапора. Знайомство відвідувачів з Центром ремесел «Дунстан». Тур музеєм під відкритим небом з демонстрацією ландшафтних інсталяцій музею, які відображають культуру старовинної Європи: «Гластонберійський терен», «Меч Ескалібур», «Колодязь Чаші», «Стан лицарів Круглого столу» та «Човен Святого Дунстана».

15.20 – 15.40 Активно-командний відпочинок у «Парку середньовічних розваг» – атракціони «Лицарський приціл», «Середньовічний лабіринт».

15.40 – 16.10 Майстер-клас із встановлення середньовічного намету.

16.10 – 17.10 Майстер-шоу з виготовлення піци у дров'яній помпейській печі за старовинними рецептами Італії. Спільна трапеза.

17.10 – 17.40 Казкотерапевтичне шоу з елементами вуличного лялькового театру «Чарівна країна всередині нас».

17.40 – 18.10 Розвиток творчих навиків шляхом образотворчого мистецтва.

18.10 – 19.00 Активно-командний відпочинок у «Парку середньовічних розваг» – стрільба з луків та інші веселі командні ігри.

Програма другої зустрічі: «Будівництво замку Камелот»

15.00 – 15.20 Підняття прапора. Ознайомлення дітей з особливими потребами з народним приладдям для ремісництва та побуту.

15.20 – 16.20 Арт-терапевтичний майстер-клас з гончарства «Міцна фортеця».

16.20 – 17.20 Майстер-шоу з виготовлення піци у дров'яній помпейській печі за старовинними рецептами України. Трапеза.

17.20 – 18.20 Арт-терапевтичний майстер-клас з виготовлення поробки «Родинне дерево».

18.20 – 18.50 Активно-командний відпочинок у «Парку середньовічних розваг» – атракціони «Лицарський приціл», «Середньовічний лабіринт», стрільба з луків, ходулі.

18.50 – 19.00 Спільне фотографування на фотозоні Центру «Сінохендж».

Програма третьої зустрічі: «Човен святого Дунстана»

15.00 – 15.05 Підняття прапора.

15.05 – 15.45 Майстер-клас з пісочної терапії.

15.45 – 16.00 середньовічна естафета (залізні коні, командні лижви та балансири).

16.00 – 16.30 Майстер-клас з виготовлення та розмальовування імбирного печива «Чарівне зернятко».

16.30 – 17.30 Майстер-шоу з виготовлення піци у дров'яній помпейській печі за старовинними рецептами Австралії. Трапеза.

17.30 – 18.30 Інтерактивна гра-квест «Ремесла України».

18.30 – 19.00 Активно-командний відпочинок у «Парку середньовічних розваг» – атракціони «Лицарський приціл», «Середньовічний лабіринт», стрільба з луків, ходулі.

Програма четвертої зустрічі: «Підготовка до походу на Авалон»

15.00 – 15.05 Підняття прапора.

15.05 – 15.45 Майстер-клас з малювання вовною «Мій портрет у променях сонця».

15.45 – 16.00 Середньовічна естафета (залізні коні, командні лижви та балансири).

16.00 – 17.00 Майстер-шоу з виготовлення піци у дров'яній помпейській печі за старовинними рецептами Японії. Трапеза.

17.00 – 17.20 Казкотерапевтичне шоу з елементами вуличного лялькового театру «Як добре, що всі ми різні».

17.20-18.00 Розвиток творчих навичок шляхом малювання з використанням гуаші.

18.00 – 19.00 Активно-командний відпочинок у «Парку середньовічних розваг» – атракціони «Лицарський приціл», «Середньовічний лабіринт», стрільба з луків, ходулі.

Програма п'ятої зустрічі: «Підкорення Авалону та посвята у лицарі»

15.00 – 15.20 Підняття прапора. Знайомство відвідувачів музею просто неба з експозицією «Герби Поділля»

15.20 – 16.20 Арт-терапевтичний майстер-клас з виготовлення меча «Сила та доброта».

16.20 – 17.20 Майстер-шоу з виготовлення піци у дров'яній помпейській печі за старовинними рецептами Великобританії. Трапеза.

17.20 – 18.20 Майстер-клас з глинотерапії «Моє джерело сили» біля озера для батьків.

17.20 – 17.30 Підготовка та відкриття Ярмарку, на якому діти представлять свої роботи.

18.00 – 18.20 Гра «Штурм Авалону» для дітей.

17.30 – 19.00 Проведення Ярмарку творчих виробів учасників.

18.20 - 18.30 Посвята учасників у лицарі. Вручення грамот і нагород.

План виїзної програми проєкту «Творчість лікує!» з елементами арт-терапії «Король Артур та лицарі Круглого столу»

Дана частина проєктної роботи виконувалась в інклюзивних ресурсних центрах або громадських організаціях, які опікуються дітьми з інвалідністю у районних містах Вінницької області.

11.00 – 11.10 – Знайомство.

11.10 – 11.30 – Казкотерапевтичне шоу «Святий Дунстан» із застосуванням театру тіней.

Мета: закласти у дітей основу для формування позитивних рис характеру, які дитина з інвалідністю розвиватиме у подальшому житті, таких, як доброта, працелюбність, чесність та гуманізм.

11.30 – 12.10 – Арт-терапевтичний майстер-клас з глинотерапії «Обладунки лицаря».

Мета: надати дітям історичну довідку про місію лицарів, сформувати ціннісне ставлення та повагу до людей, які роблять добрі справи; виготовлення герба на щитові, виходячи з особливостей власного життя, створення позитивного настрою.

12.10 – 12.30 - Активно-командний відпочинок – ігри «Перетягування канату» та «Лицарський приціл».

12.30 – 12.50 – Арт-терапевтичний майстер-клас з виготовлення янгола з ниток.

Мета: розвиток пізнавального інтересу, творчої уяви; виховання сумлінності, працелюбності, сприяння розвитку мотивації до добрих вчинків.

12.50 – 13.00 – Зворотний зв'язок та завершення. Створення спільного фото.

На фото: учасники виїзних програм проєкту «Творчість лікує!» з елементами арт-терапії.

Ведучі майстер з ремесел М. Мурашов, психолог, арт-терапевт М. Рублевська, психолог, арт-терапевт О. Бубновська, майстер з ремесел М. Магляк.

*Текст казки до терапевтичного шоу «Святий
Дунстан» із застосуванням театру тіней
«Казка про Святого Дунстана»*

Говорить автор: Чи є на світі така людина, яка не любить казок? Впевнені, що немає! І це абсолютно неважливо, чи ця людина доросла, чи ще маля, тому що бажання наповнити своє життя добром, світлом і дивом є в кожному з нас незалежно від віку. Тож ми запрошуємо вас до чарівної країни «Казки про Святого Дунстана», де на вас чекає маленький хлопчик, щоб розказати вам свою історію.

1 частина

1 ведучий: Давним-давно, тисячу літ назад, у далекій від нас країні Британії, в часи середньовіччя, ще тоді коли люди вставали разом з сонечком та лягали спати також з разом з ним, як і ми усі люди, з'явився на цей білий світ маленький хлопчик. І назвали його батьки, не звичним для нас ім'ям – Дунстан.

Зростав Дунстан серед батьківської любові і турботи, насолоджувався він природою, яка оточувала його. Кожного ранку радів сонечку, яке його будило промінчиками. Слухав пісню, яку співали ранкові пташки. Це була дивовижна і щаслива країна, де люди раділи життю. Полюбляли займалися ремеслами, землеробством та тваринництвом. У вільний час співали, веселилися та товаришували.

Його раннє дитинство було легким і безтурботним! Але на то й воно й дитинство ... Правда ж, дітки?

А знаєте? У ті далекі часи, діти не до школи ходили, як ми тепер, а навчалися в монастирі. Дунстан теж там навчався!

Дунстан (говорить) -О...! Це був дивовижний час! Я був оточений ченцями, мудрецьями, людьми, які ніколи не чинили нічого злого. Вони співали і молилися! Багато читали і багато працювали! Я там навчився ковальству та багатьом різним ремеслам. Як я це любив робити!

1 ведучий: Отож став Дунстан розумним і мудрим чоловіком, до якого потягнулися усі люди за мудрими порадами і підтримкою. І стало їхнє містечко містом щасливих людей, які раділи і насолоджувалися життям, які творили прекрасне на чудовій землі. І прикрашали містечко своїми трудами.

Автор: Тоді і з'явилися люди, яких стали називати ремісниками, бо кожний був майстром своєї справи.

2 частина! *Автор:* Але б на цьому б і казці кінець, якби в сусідньому містечку не жив ще один герой, такий же юний, як і Дунстан. І був це *Король Едгар*.

Був він відважний, сильний, але усе частіше стали помічати, що його серце було злим і недобрим. Він часто сердився, зневажав усіх і був нетерплячим,

жадібним. А ще він був дуже заздрісним. І заздрив він тим людям, які жили в містечку ремісників, де процвітає достаток і люди веселі. Ось одного разу він покликав до себе злого поради́ника і запитав:

Король Едгар - Скажи мені, мій поради́нику, чому я такий могутній і багатий, а нещасливий? Чому поряд зі мною усе менше і менше людей. А ті, що поряд, злі і сумні!? А в містечку ремісників завжди радісно і усі усміхаються.

Злий поради́ник - Щоб ти був щасливим і ще багатшим ти маєш захопити містечко ремісників, знищити Дунстана, посадити його до в'язниці. Тоді і люди перестануть тебе уникати, а будуть тобі поклонятися і боятися.

І ведучий: - *Ех ... дітки, ...* Так і зробив король Едгар! Пішов війною на містечко ремісників, захопив усе нажите людьми, посадив Дунстана у темницю.

Звичайно, він став ще багатшим, але радості він не отримав, і від ще більшого багатства не став щасливішим! В той же час населення країни бачило, яке зле серце має король Едгар. І люди почали відвертатися, не поважати його, а також стали покидати країну переселяючись у містечко ремісників. Королівство його занепало! І ще більше злості і люті відчував король. І чи то від безсилля, чи то від безвиході він осліп. Ставши нещасним, пішов він мандрувати в світ, шукаючи відповіді на свої запитання.

Автор: - І ось одного разу на його шляху зустрівся простий чоловік, який сидів і щось майстрував, при цьому наспівував веселу пісню ... і запитав його король:

Король: - Скажи мені, простий чоловіче, чому ти бідний, а такий щасливий, а я багатий – і хворий, і радості в житті не маю? В чому секрет? Дай пораду!

Простий чоловік: - О... пораду тобі може дати лише Дунстан, якого ти запроторив до темниці, піди до нього і запитай!

І ведучий: - Так і зробив король! Бо уже несла була жити в гніві, ще й нічого не бачити, оскільки він був сліпим. І запитав Король поради у Дунстана, як жити так, щоб радіти сонцю, хмарам, людям ...

Автор: - І що ж відповів йому мудрий Дунстан?

Дунстан: - Одягни простий одяг, іди до людей, спробуй робити руками те, що роблять справжні майстри, роби прекрасне, неси радість людям, зроби добру справу і будеш щасливим і здоровим!

І ведучий: - Здивувався король такій відповіді, але задумався, що ж то воно таке за добрі справи? А тут упродовж своєї подорожі натрапив на бідну бабусю і *вперше за своє життя* вирішив він їй допомогти. Дав їй золотих монет, пригостив їжею. *Це була його перша добра справа!* Бабуся так щиро стала дякувати, що він розчулився і розплакався, сльози лилися з його незрячих очей ... і чим довше вони йшли, тим зір його ставав все яснішим і яснішим. І .. о диво!... наче схаменувся король і згадав про пораду Святого Дунстана, вирішив попросити

пробачення у нього, повернувся і випустив його з темниці. А потім покаявся перед своїм людом, просячи прощення за усі його провини, і усвідомив, що не так він жив, і більше не хоче, і не буде так жити! І почав король Едгар правити країною, пам'ятаючи про хворих і бідних та знедолених. А Дунстан став його найкращим радником. Так і зажили вони, будучи справжніми друзями.

Автор: - Дуже повчальна казочка! Любов, теплота, дива рятують і бережуть світ... А ви хочете робити дива? Тоді Вам до нас!

Після представлення казки ведучі проводять інтерактивну бесіду з дітьми, де запитують їх про випадки з життя, про їхні гарні та успішні справи. Діти залюбки діляться такими ситуаціями, а ведучі наголошують про важливість чесною та достойною поведінки в житті, про сміливість і наполегливість, про бережне ставлення до людей, тварин і природи. Навіть якщо людина припускає помилку, вона завдяки праці та гарним справам може її виправити та покращити життя собі та оточуючим, як це зробили герої казки про святих Дунстана та Едгара. Така бесіда спрямовується на формування моральних цінностей у дітей, впевненої поведінки та самосвідомості.

Арт-терапевтичний майстер-клас з глинотерпії «Обладунки лицаря».

Майстри привозять з собою всі необхідні матеріали для проведення майстер-класу. Діти отримують відповідну інструкцію і під наглядом ведучих виконують роботу за зразком. Під час вправи дітям надається пізнавальна інформація за темою, підтримується атмосфера лицарства і звитяги. Робота спрямовується на підтримку позитивного самосприйняття та хоробрості.

Активно-командний відпочинок – ігри «Перетягування канату» та «Лицарський приціл». З метою переключення уваги і відпочинку діти мають нагоду повправлятися в командних іграх.

Арт-терапевтичний майстер-клас з виготовлення янгола з ниток

Матеріали: кольорові нитки, ножиці.

Майстер показує дітям технологію виготовлення іграшки зі сплетення ниток. Діти послідовно за зразком відтворюють завдання.

Висновки про проведення програми «Творчість лікує!»

У ході програм проекту «Творчість лікує!» з циклу інклюзивних еко-арт-терапевтичних програм «Король Артур та лицарі Круглого столу», який був підтриманий Українським культурним фондом, діти з інвалідністю в ігровій формі та з використанням сучасних методів з арт-терапії (казкотерапія, пісочна терапія, лялькотерапія, глинотерапія, образотворче мистецтво, музична терапія):

- Отримали практичні навички з деяких народних ремесел та створили власну колекцію виробів народної творчості.

- Дізналися про історію середньовічної України та Європи в музеї під відкритим небом, пограли у різноманітні ігри та пройшли арт-терапевтичну психологічну діагностику.

- Взяли участь в авторській інтерактивній грі «Ремесла України», яка у цікавій формі дозволяє дітям вивчати ремесла та історію нашої країни.

- Дізналися про секрети середньовічної кулінарії та навчилися випікати піцу за рецептами 5 різних країн світу у дров'яній помпейській печі.

У заключні дні проведення програми батьки дітей з інвалідністю взяли участь у еко-арт-тренінгу та отримали індивідуальний зворотний зв'язок щодо особливостей застосування методів еко-арт-терапії для своїх дітей. Також, батьки могли вболівати за своїх дітей під час командних змагань та взяли участь в урочистій церемонії нагородження переможців та посвяти дітей у лицарі Круглого столу.

Після закінчення проекту батьки зазначили, що у дітей покращився загальний настрій та емоційна рівновага, самооцінка, частіше проявляється готовність до взаємодії з іншими, помітна зацікавленість до нових видів діяльності. Також батьки звернули увагу на покращення розвитку дрібної моторики та готовності до організованої діяльності у їхніх дітей. Найцікавішими майстер-класами вважають кулінарію та пісочну терапію, далі називали

глинотерапію і гончарство. Також відзначали всі види образотворчого мистецтва як універсальний засіб для розвитку їхніх дітей.

Загальне враження дітей з інвалідністю і їхніх батьків від участі в проєкті «Творчість лікує!» отримало найвищі позитивні відгуки та оцінки.

**Ви можете переглянути відеоролик про виконання проєкту
«Творчість лікує!» на каналі YouTube при зчитуванні QR-коду
на сторінці Центру ремесел «Дунстан»**

КОНТЕНТ УКРАЇНСЬКОГО КУЛЬТУРНОГО ФОНДУ

<https://ucf.in.ua/p/about>

Український культурний фонд – державна установа, створена у 2017 році на підставі відповідного Закону України, з метою сприяння розвитку національної культури та мистецтва в державі, забезпечення сприятливих умов для розвитку інтелектуального та духовного потенціалу особистості і суспільства, широкого доступу громадян до національного культурного надбання, підтримки культурного розмаїття та інтеграції української культури у світовий культурний простір. Підтримка проєктів Українським культурним фондом здійснюється на конкурсних засадах.

Місія Українського культурного фонду

Фонд, впроваджуючи нові механізми надання орієнтованої на результат конкурсної державної фінансової підтримки ініціативам у сфері культури та креативних індустрій, сприяє творенню розвиненої екосистеми культури та креативності в Україні, яка уможлиблює народження та поширення в суспільстві нових сенсів та спільних цінностей, а також сприяє збереження культурної спадщини та розвитку української культури в контексті актуальних світових тенденцій.

Стратегічні цілі:

- підсилення інституційної та фінансової спроможності;
- сприяння творенню культурного продукту;
- підсилення ролі культури у розвитку суспільства;
- інтернаціоналізація української культури;
-

01010, Україна, Київ, вул. Лаврська 10-12

Для представників ЗМІ: press@ucf.in.ua

Інші запити: info@ucf.in.ua

КОНТЕНТ ЦЕНТРУ РЕМЕСЕЛ «ДУНСТАН»

Центр ремесел присвячений покровителю ковалів, ювелірів та музикантів – святому Дунстану, який жив у Великобританії у X сторіччі. Завдяки поєднанню нашого досвіду та традицій української та європейської давнини, ми допомагаємо пізнати сімейні цінності та наповнюємо життя справжнім змістом!

На просторі території центру знаходиться будинок для гостей та відкрита тераса, стилізована під середньовіччя (площа приміщень - 165 м²). Родзинкою «Дунстану» є музей Гластонбері, який розташований просто неба та має унікальні ландшафтні інсталяції за мотивами легенд старовинної Британії:

- Ескалібур – меч короля Артура.
- Човен Святого Дунстана.
- Гластонберійський терен.
- Стан лицарів Круглого Столу.
- Колодязь Чаші.
- Середньовічна дров'яна піч.

«Дунстан» має власну теслярню майстерню та різноманітні локації для проведення майстер-класів з українських народних ремесел та середньовічної кулінарії. Одночасно на території «Дунстану» можна розмістити 16 локацій з майстер-класами (теслярство, гончарство, ковальство, плетіння, валяння тощо).

Поряд з комплексом розташовані три мальовничі озера, є спеціально облаштовані місця для купання та гарний сосновий ліс. Тому «Дунстан» став улюбленим місцем для організації різноманітних фестивалів з ремесел (<https://youtu.be/3i-EJA1BoVc>) та історичних реконструкції. Також тут Вам запропонують цікаві піші та велосипедні маршрути до Ставки Гітлера, Аеропорту та до поля Лелек.

Програми «Дунстана» включають в себе наступні елементи:

- культурна програма (відвідування музею Гластонбері, майстер-класи з українських народних ремесел та кулінарії);
- активний відпочинок — командні ігри (стрільба з лука, середньовічні розваги, міні-гольф, ходулі, естафети, конкурси);
- піші та велосипедні туристичні маршрути;
- середньовічні страви (смачні страви на мангалі, у дров'яній помпейській печі та власній коптільні).

У садибі є кімната для гостей на 2-3 особи та територія для наметового містечка (близько 60 осіб). У будинку є всі зручності, а на вулиці - літній душ та туалет. На огороженій території Центру є автостоянка та місце для миття велосипедів.

Для розміщення великих груп гостей поряд є готель на 24 місця та ресторан на 70 посадкових місць.

Як дістатися? «Дунстан» знаходиться в 6 км від Вінниці (виїзд з району Тяжилів). До с. Стадниці можна дістатися за 20-30 хвилин автобусом від залізничного вокзалу (розклад на сайті – www.dunstan.org.ua).

Адреса центру: Село Стадниця, Вінницький район, вул. Молодіжна, 45
(На Гугл-карті - <https://g.page/Dunstanfest>)

Дунстан це неймовірна подорож до епохи лицарства, гарний сімейний та корпоративний відпочинок на природі біля міста.

ЛАСКАВО ПРОСИМО ДО ДУНСТАНУ!!!

МАЙСТРИ ЗАВЖДИ РАДІ ЗУСТРІЧІ!

Звертайтеся за телефонами: +38(066) 453 09 63, +38(067) 599-79-73

КОНТЕНТ

КАФЕДРИ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

ВІННИЦЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО

Сучасний етап розвитку системи вищої освіти визначається зростаючими вимогами трансформаційного суспільства та запитам ринку праці на якісно новий результат підготовки кваліфікованих фахівців. У зв'язку з цим актуалізується проблема дієвості та реалізації здійснюваних кафедрою психології та соціальної роботи заходів щодо встановлення партнерських стосунків у процесі підготовки майбутніх психологів та фахівців з соціальної роботи з вітчизняними та зарубіжними науковими установами, освітніми закладами й громадськими організаціями. Місія сучасної кафедри психології та соціальної роботи полягає у тому, щоб за рахунок фундаментального, професійно орієнтованого навчання та успішної професійної соціалізації особистості здійснювати підготовку молоді, готової до впровадження послідовних та ефективних інновацій у практику життєдіяльності сучасного суспільства.

Кафедра працює над новим напрямком досліджень у психології – екологічною психологією, зокрема вивчаються:

- еколого-психологічні наслідки Чорнобильської катастрофи;
- технології проведення психологічної експертизи та моніторингу розвивального потенціалу освітнього середовища у сучасному ЗВО;
- психологічні фактори, закономірності та умови розвитку екологічно орієнтованої підприємницької діяльності;
- інноваційні підходи у роботі сучасного психолога, засновані на принципі екологічності;
- екологічний підхід у створенні та використанні ігрового простору дитини;
- еколого-психологічний супровід дітей з інвалідністю та їхніх сімей.

Велика увага приділяється кафедрою науково-практичним напрацюванням у розвитку і становленні професійної психолого-психотерапевтичної допомоги відповідно до сучасних світових стандартів навчання і професійної діяльності за правовими та етичними нормами.

У рамках вказаних вище напрямків і визначене наукове партнерство кафедри психології та соціальної роботи з провідними науковими установами України (Інститут психології імені Г.С. Костюка Національної академії

педагогічних наук України (лабораторія екологічної психології) та Інститут соціальної та політичної психології АПН України, м. Київ.) й громадськими організаціями (ГО «Паросток», Центр реабілітації «Гармонія» імені Раїси Панасюк, ГО «Вінницьке обласне товариство психологів та психотерапевтів», ГО «Генерація Ідей Добробуту» та інші).

Кожне ділове партнерство розглядається кафедрою з точки зору комплексного підходу: налагодження можливих зв'язків в усіх напрямках навчальної та наукової діяльності; обмін досвідом; пропаганда принципу екологічності у діяльності сучасного психолога.

Викладачі і студенти кафедри активно підтримують філософію сприяння творчій діяльності та формування в Україні спільних цінностей громадянського суспільства і беруть участь у різних соціально значимих проєктах та заходах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адаптована програма з арт-терапії для дітей з обмеженими можливостями / Л. Т. Нікішина та ін. URL: <http://corr.ks.ua>.
2. Арт-педагогика и арт-терапия в специальном образовании: Учеб. для студ. сред. и высш. пед. учеб. заведений / Е. А. Медведева и др. Москва, 2001.- 248. URL: [http://psychlib.ru/mgppu/MAaso2001/AML-001.HTM#\\$p1](http://psychlib.ru/mgppu/MAaso2001/AML-001.HTM#$p1)]
3. Арт-терапия – новые горизонты. / под ред. А. И. Копытина. Москва, Когито-центр, 2006. 432 с.
4. Арт–терапевтичні техніки у роботі практичного психолога: рекомендації щодо використання арт-терапевтичних технік у роботі практичного психолога закладів освіти. URL: [static.klasnaocinka.com. ua/.../art_terapiya_u_roboti_psiholo](http://static.klasnaocinka.com.ua/.../art_terapiya_u_roboti_psiholo).
5. Береза Р. Реалізація арт-терапевтичного потенціалу української народної іграшки в умовах навчально-виховного процесу початкової школи. Простір арт-терапії: палітра емоцій. Зб. Матеріалів між нар. наук.-практ. конф. Київ, 2016. 140 с.
6. Венгер А. Л. Психологические рисуночные тесты. Москва : Владос-пресс, 2006. 231 с.
7. Вікова спадщина українського народу: регіональний аспект : зб. / упорядник Л. В. Сліпчишин. ЛННЦ ПО НПУ ім. М. П. Драгоманова. Львів, СПОЛОМ, 2017. 196 с.3. Вознесенська О. Особливості арт-терапії як методу. Психолог. 2005. № 39. С. 5.
8. Віткалова В. Використання гончарної глини в арт-терапії з дітьми. Простір арт-терапії. Зб. наук. праць. Вип. 2(24). Київ, 2018. 124 с.
9. Вознесенская Е. Л. Особенности и перспективы развития арт-терапии в Украине. *Наукові праці: науково-методичний журнал*. Вип. 95. Арт-педагогіка та арт-терапія. Миколаїв. Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. С. 19–24.
10. Гаврилюк С. Спонтанне малювання як метод арт-терапії. Простір арт-терапії: палітра емоцій. Зб. Матеріалів між нар. наук.-практ. конф. Київ, 2016. 140 с.
11. Гаврушева А. А. Арт-терапия. *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*, 2016. Т. 11. С. 2006–2010.
12. Галіцина Л. Арттерапія як засіб психологічного супроводу в соціумі дітей з особливими потребами. Простір арт-терапії. Випуск 2. Київ, 2017.
13. Деркач О. О. Педагогіка творчості: Арт-терапія та казкотерапія на допомогу вчителю, вихователю, практичному психологу : Навч.-метод. посібник. Вінниця, ВДПУ, 2009.- 88 с.

14. Деркач О. Педагогіка творчості: Казкотерапія на допомогу вчителю, вихователю, практичному психологу. Вінниця : ВДПУ, 2008. 48 с.
15. Деркач О. О. Основні тенденції та напрями становлення і розвитку вітчизняної та зарубіжної арт-терапевтичної практики у ХХ столітті . Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій : Зб. матеріалів наук.-практ. конф. м. Вінниця, ВДПУ, 3-5 квітня 2013 р. Вип. 2. С. 26 – 34.
16. Енциклопедичний словник арт-терапії. / за заг. ред. О. Л. Вознесенської, О. М. Скар та ін. Київ, 2017. 312 с.
17. Закон України «Про освіту». Голос України, 25 квітня 1996. С. 7-11.
18. Закон України «Про вищу освіту». Науково-практичний коментар / За заг. ред. Кременя В. Г. Київ, 2002. С.177-864.
19. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Практикум по креативной терапии. СПб.: «Речь», 2001. 400 с.
20. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник. / За заг. ред. Байди Л. Ю. Київ : Либідь, 2012. 216 с.
21. Касумова О. Зміни з допомогою образу. Застосування арт-терапевтичних методик у роботі з людьми, які мають порушення емоційно-вольової сфери. Простір арт-терапії. Зб. наук. праць. Вип. 2(24). Київ, 2018. 124 с.
22. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : науково-методичний посібник. Київ : «АТОПОЛ», 2011. 274 с.
23. Кольченко К. О., Равер-Лампман Ш., Нікуліна Г. Ф., Козліковська Н. Я., Мазарська Г. Є.. Забезпечення рівних можливостей для навчання студентів з інвалідністю: Методичний посібник для викладачів щодо роботи в інтегрованих групах. – К.: Університет «Україна», - 2005.
24. Коляда О. Психотерапевтичні чинники в арт-терапії. Простір арт-терапії: палітра емоцій. Зб. Матеріалів між нар. наук.-практ. конф. Київ, 2016. 140 с.
25. Копытин А. И. Новые направления арт-терапии и их роль в клинической практике . Арт-терапия в эпоху постмодерна / Под ред. А.И. Копытина. СПб.: Речь, 2002. С.7 – 13.
26. Копытин А. И. Современная клиническая арт-терапия. Учебное пособие. – М.: Когито-Центр, 2015.
27. Лебедева Л. Д. Арт-терапия в педагогике. Педагогика, 2000. № 9. С. 27.
28. Лепетченко М. В. Особливості й значення впливу казки на формування творчих проявів дітей дошкільного віку із порушеннями мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти*. Зб. наукових праць / за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. Вип. II. Кам'янець-Подільський. 2011. С. 112-121.

29. Молчанова О., Гельбах А. Застосування арт-терапевтичного підходу в процесі реабілітації дітей з інвалідністю. Простір арт-терапії. Зб. наук. праць. Вип. 1(25). Київ, 2019. 132 с.
30. Науменко О. Ігрова терапія. Простір арт-терапії. Зб. наук. праць. Київ, 2019. 132 с.
31. Папета О. Арт-терапевтичні театральні заняття для дітей із порушенням розумового розвитку. Простір арт-терапії: палітра емоцій. Зб. Матеріалів між нар. наук.-практ. конф. Київ, 2016. 140 с.
32. Подкоритова Л. Арт-терапія як шлях самопізнання. Простір арт-терапії: палітра емоцій. Зб. Матеріалів між нар. наук.-практ. конф. Київ, 2016. 140 с.
33. Психологія. Вступ до спеціальності: навч. посібник / О. В. Іванова, Л. М. Москаток, С. І. Корсун. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 184 с. 11.
34. Рудестам К. Групповая психотерапия. СПб. : Питер, 2000. 384 с.
35. Реабілітаційна педагогіка на рубежі ХХІ століття: Наук.-метод. зб. У 2-х ч. / Ред. рада: В. М. Доній та ін. Київ : ІЗМН, 1998. 320 с.
36. Савінов В. Робота плей-бек театру з емоціями: нюанси співпраці з оповідачем. Простір арт-терапії: палітра емоцій. Зб. Матеріалів між нар. наук.-практ. конф. Київ, 2016. 140 с.
37. Савінова Н. В., Середя І. В., Борулько Д. М. Технології корекційно-виховного процесу : навчально-методичний посібник. Миколаїв : Іліон, 2018. 172 с.
38. Старовойтов А. Арт-терапія як форма концептуального мистецтва. Простір арт-терапії: палітра емоцій. Зб. Матеріалів між нар. наук.-практ. конф. Київ, 2016. 140 с.
39. Терлецька Л. Про методи арт-терапії. Психолог. 2002. № 5. С. 26.
40. Хіля А. Арт-терапія як засіб діагностики аномалій розвитку системи цінностей дитини. Простір арт-терапії: палітра емоцій. Зб. Матеріалів між нар. наук.-практ. конф. Київ, 2016. 140 с.
41. Чекстере О. Світлова пісочниця як засіб розвитку дрібної моторики та координації рухів дитини. Простір арт-терапії: палітра емоцій. Зб. Матеріалів між нар. наук.-практ. конф. Київ, 2016. 140 с.
42. Чепелева Н. В. Теоретичне обґрунтування моделі особистості практичного психолога. Психологія: збірник наукових праць. Вип. 3. Київ : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 1998. С. 35-41.
43. Шевцов А. Г. Освітні основи реабілітології: [монографія]. Київ: МП Леся, 2009. 484с.

**«Роль українських народних ремесел
у соціально-психологічній адаптації дітей з інвалідністю»**

Колектив авторів

За загальною науковою редакцією О. М. Паламарчук

Виконавці проєкту «Творчість лікує!»:

- Керівник проєкту – **Сергій Десяк**, засновник Центру ремесел «Дунстан».
- Підбір та адаптація вправ і матеріалів для проведення арт-терапевтичних вправ, ведення програм у проєкті - **Майя Рублевська**, арт-терапевт, психолог-психотерапевт.
- Адаптація народних ремесел для проведення арт-терапевтичних майстер-класів з дітьми та ведення програм проєкту:
Ольга Бубновська, психолог, арт-терапевт, ведуча програм;
Микола Мурашов, майстер з ремесел, ведучий програм;
Максим Магляк, майстер з ремесел, ведучий програм;
Петро Тесновський, майстер з ремесел, ведучий програм.
- Загальна наукова редакція навчально-методичного посібника - **Ольга Паламарчук**, завідувач кафедри психології та соціальної роботи ВДПУ ім. М.Коцюбинського.
- Менеджер з підготовки і видання навчально-методичного посібника - **Лілія Немаш**, психолог-психотерапевт, тренер.
- Тренер арт-терапевтичного навчання для майстрів та психологів проєкту – **Оксана Деркач**, арт-терапевт, кризовий психолог, керівник відокремленого підрозділу ВГО «Арт-терапевтична асоціація» у Вінницькій області.
- Модератор проєкту - **Ірина Саранча**, експерт з інклюзивної освіти, Голова Вінницької міської організації соціального розвитку та становлення окремих малозахищених категорій молоді «Паросток».
- Фінансовий менеджер проєкту - **Вікторія Десяк**.

Видання підготовлено за підтримки Українського культурного фонду. Позиція Українського культурного фонду може не збігатись з думкою авторів.

Підписано до друку 23.10.2021. Формат 60x84/16. Папір крейдований. Друк цифровий.

Друк. арк. 6,5. Умов. друк. арк. 6,1. Наклад 100 прим. Зам. № 6680/1.

Віддруковано з оригіналів замовника.

ФОП Корзун Д.Ю. Свідоцтво про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця
серія В02 № 818191 від 31.07.2002 р.

Видавець ТОВ «Нілан-ЛТД».

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 4299 від 11.04.2012 р.

21034, м. Вінниця, вул. Немирівське шосе, 62а.

Тел.: 0 (800) 33-00-90, (096) 97-30-934, (093) 89-13-852, (098) 46-98-043.

e-mail: info@tvoru.com.ua <http://www.tvoru.com.ua>